

Regional kulturplan 2023-2025 Jönköpings län

Bakgrund och utgångspunkter

Vision

År 2035 ska Jönköpings län vara Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga region. Länet ska präglas av hållbarhet med möjlighet till boende i attraktiva miljöer, det ska finnas jobb och goda villkor för företagande, utbildning och utveckling, bra kommunikationer och ett rikt fritids- och kulturliv som ger förutsättningar för god hälsa och ett bra liv för alla.

Regional utvecklingsstrategi 2020-2035

Regional utvecklingsstrategi 2020-2035 pekar ut kursen mot Region Jönköpings läns vision. Dokumentet är kopplat till Agenda 2030 och dess beskrivning av en hållbar samhällsutvecklings ekonomiska, sociala och ekologiska dimensioner. Den regionala utvecklingsstrategins inriktningsmål beskriver en hållbar, attraktiv, tillgänglig, smart, kompetent och global region.

Regional kulturplan 2023-2025

De kulturpolitiska målen och prioriteringarna i den regionala kulturplanen 2023-2025 förhåller sig till den regionala utvecklingsstrategin. Den regionala kulturplanen och den regionala utvecklingsstrategin verkar tillsammans för att nå gemensamma målsättningar. Samtidigt är kulturplanen ett verktyg i dialogen med staten avseende fördelning av statliga medel. Sedan 2012 ingår Region Jönköpings län i den nationella kultursamverkansmodellen och har att följa den statliga förordningen om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet (2010:2012) för att främja en god tillgång för länets invånare till professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, konst- och kulturfrämjande verksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet och främjande av hemslöjd.

Nationella kulturpolitiska mål

Den statliga styrningen av regional kulturverksamhet utgår från de nationella kulturpolitiska målen:

- Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund
- Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling

För att nå de nationella kulturpolitiska målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur

Regionala kulturpolitiska mål

Region Jönköpings län har satt upp följande kulturpolitiska mål:

- Alla ska ges möjlighet att delta i och ta del av länets kulturliv
- Konst och kultur ska vara tillgängliga i och en angelägenhet för hela länet
- Länet kulturliv ska sträva efter kvalitet i både bredd och spets

Kulturpolitikens syfte

- Konst och kultur spelar en central roll i den enskilda människans upplevelse av ett gott liv
- Kulturen genomsyrar länets hela sociala och ekonomiska liv
- Yttrandefrihet och konstens självständighet är hörnstenar i ett demokratiskt samhälle

Strategiska principer

Kulturpolitiken i Region Jönköpings län ska de kommande åren vägledas av:

Armlängds avstånd: principen om armlängds avstånd mellan politik å ena sidan och olika kulturuttryck inklusive museiverksamhet å andra sidan är en förutsättning för ett fritt och demokratiskt kulturliv. Kulturpolitiken ska värna om kulturens egenvärde och det konstnärliga uttryckets frihet även när det utmanar och provocerar rådande normer. I Jönköpings län ska politiker och politiska församlingar i enlighet med sitt demokratiska uppdrag besluta om de offentliga resurserna till konsten och kulturen, men avhålla sig från styrning som påverkar eller riskerar att påverka *vilka* företeelser konstnärer och kulturskapare väljer att skildra, men också *hur* olika företeelser skildras.

Demokratisk öppenhet: skapa rättvisa förutsättningar för alla att delta i kulturlivet – som publik, deltagare eller genom eget skapande. Principen baseras på det nationella kulturpolitiska målet om allas rätt att delta i kulturlivet och FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna.

Konstnärlig kvalitet: värna kvalitet som ett föränderligt, ifrågasatt men nödvändigt mål för kulturpolitiken. Kulturpolitiken kan inte själv åstadkomma konstnärlig kvalitet, men den kan skapa bättre eller sämre förutsättningar för innovation och skapande. En av kulturpolitikens svåraste uppgifter är att vara observant på, och tillräckligt flexibel för att hantera, att det konstnärligt intressanta och nyskapande ofta dyker upp på oväntade ställen.

Social relevans: bidra till att skapa livsmiljöer och verksamheter som upplevs som meningsfulla och stimulerande av dem som lever och verkar i dem. Region Jönköpings län arbetar för ett

kulturliv präglat av jämlikhet, jämställdhet och mångfald, som både värnar konstens egenvärde och de goda effekter som konst och kultur har för samhällsutvecklingen.

Kulturpolitiken i Region Jönköpings län ska även beakta kulturens:

Ekonomiska potential: samverka med andra politikområden i medvetenhet om att kulturen påverkar en regions förmåga till utveckling, genom såväl det fria kulturlivet som institutioner och föreningsliv. Det är viktigt med nya företag inom kulturbranschen, men lika viktigt är att öka kunskapen om kulturens utökade samhällsekonomiska roll. Rimliga ekonomiska villkor till yrkesutövande konstnärer ska ses som samhällsinvesteringar snarare än som bidrag.

Regionala profilering: stärka Jönköpings läns anseende som kulturlän. Kulturellt intressanta platser attraherar både boende, företag och besökare. Det fria och det ideella kulturlivet kan vara lika viktigt för den regionala profileringen som exempelvis kulturhus, mässor och festivaler.

Kulturpolitiska prioriteringar

I arbetet med att uppnå kulturpolitikens nationella och regionala mål utgår Region Jönköpings län från ett antal kulturpolitiska prioriteringar. Prioriteringarna är övergripande och samspelar med varandra. Prioriteringarna ska under planperioden utforskas, utvecklas och stärkas genom samverkan och samråd mellan berörda aktörer.

Kulturlivets infrastruktur

Ett levande kulturliv förutsätter en kulturell infrastruktur med flera sammanhängande delar, som ändamålsenliga och tillgängliga lokaler, fort- och utbildningsmöjligheter, mötesplatser, kontakter med omvärlden, ekonomiska resurser, goda kommunikationer, förtroendefull samverkan mellan berörda parter så som kulturliv, region, kommunala förvaltningar, skola, civilsamhälle, politik och näringsliv. Den kulturella infrastrukturen ska vara dynamisk och ha ett dubbelt fokus, även om allt fler kulturformer präglas av ett deltagande som överbryggar skillnaden mellan utövare och publik. Å ena sidan ska människorna som lever och verkar i Jönköpings län ges möjlighet att ta del av och växa med den livskraft som konsten och kulturen erbjuder. Å andra sidan ska den kulturella infrastrukturen möjliggöra för länets yrkesverksamma kulturskapare att utöva sin konst och därigenom skapa tillgång till denna livskraft. För att attrahera och behålla kulturskapare i Jönköpings län behöver deras villkor stärkas genom utveckling av arbetsmöjligheter och upphovsrättsliga ersättningar, kompetensutveckling och främjande av produktionsvillkor.

Den kulturella infrastrukturen ska stärkas genom att Region Jönköpings län bidrar till att:

- utveckla fler kulturella mötesplatser
- utveckla möjligheten till fler högre konstnärliga utbildningar i länet
- främja kulturskapares villkor
- främja samverkan mellan kulturens aktörer
- utveckla främjandeverksamheten inom konst- och bildningsområdena
- främja arrangörskap och publikutveckling i hela länet
- utveckla kommunernas kapacitet att ta emot professionell kultur
- ta tillvara civilsamhällets engagemang och närvaro i hela länet

Barn och unga

Alla barn har rätt till kultur och ska ha likvärdiga möjligheter att utveckla sina intressen och talanger. Barn och unga har kunskaper, erfarenheter och perspektiv som inte vuxna har och ska därför ses och behandlas med respekt och som en resurs. Med stöd i FN:s barnkonvention ska barns och ungas skapande uppmuntras inom samtliga kulturformer. Barn och unga ska ges möjlighet att möta professionell kultur och prova på olika kreativa uttryck hela vägen genom grundskolan och gymnasiet, till högre konstnärlig utbildning och yrkesliv. Kulturskolor bidrar till att lägga grunden för ett kulturellt skapande hos barn och unga. De utvecklar individen socialt och emotionellt, erbjuder en meningsfull sysselsättning och övar framtida kulturskapare. För att kunna fullgöra sitt viktiga uppdrag och möta samtidens krav bör kulturskolornas utbud breddas och deras status höjas. Det lyckade projektet med regional samordnare av länets kulturskolor bör permanentas och utvecklas samt lyftas in i den regionala organisationen.

Kultur med fokus på barn och unga ska i Region Jönköpings län stärkas genom att:

- öka delaktighet och inflytande
- öka kunskap om nya kulturvanor och kulturuttryck
- öka möjligheter att ta del av professionell kultur
- öka möjligheten för unga kulturskapare att gå från amatör till yrkesutövare
- bredda utbudet och höja statusen för kulturskolor genom att permanenta projektet med regional samordnare av länets kulturskolor och lyfta in det i den regionala organisationen

Tillgänglighet

Kulturlivet i Jönköpings län ska vara tillgängligt för alla att delta i, bidra till och ta del av, oavsett bostadsort och socioekonomiska villkor. Att uttrycka sig genom musik, dans och konst kan vara en genväg till mänskliga möten. När vi delar med oss av det som berör oss på djupet skapas gemenskap och förståelse. Tillgängligheten till kultur ska i Jönköpings län inte heller hindras av kön, könsöverskridande identitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller politisk övertygelse.

Region Jönköpings län ska bidra till att sprida kunskap om inkluderande arbetssätt och metoder, och se till att fler utövare, upphovspersoner och konstnärliga ledare med funktionsnedsättning kan berika svenskt och internationellt kulturliv. Konsten utvecklas genom ökad inkludering. ShareMusic & Performing Arts och Freja Musikteater vid Smålands Musik och Teater är viktiga verksamheter i arbetet för att skapa en bred och tillgänglig scen.

Länets kulturliv breddas och stärks av nyanlända professionella kulturskapare som också är en länk till internationella samarbeten och erfarenheter. Kulturen kan minska klyftor mellan människor, och mellan exempelvis landsbygd och stad.

Den svenska minoritetspolitiken ger lagligt skydd för de nationella minoriteterna och ska stärka deras möjligheter till inflytande, samt stödja de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, romani chib, samiska, meänkieli. Region Jönköpings län är ett så kallat förvaltningsområde för finska och har därmed ett särskilt fokus på den sverigefinska minoritetsbefolkningen i länet.

Digitaliseringen har förändrat hur människor tar del av information, kommunicerar och relaterar till varandra. Detta har i sin tur påverkat hur människor tar del av kultur, samt hur de själva kan medverka i kulturella processer. Digitalisering möjliggör ett större och mer varierat utbud av kultur även på mindre orter. Region Jönköpings län arbetar tillsammans med Länsstyrelsen och länets kommuner för att ta tillvara digitaliseringens möjligheter för människor i alla åldrar.

Tillgängligheten till kulturlivet ska i Jönköpings län stärkas genom att:

- öka kompetensen inom tillgänglighetsfrågor
- främja ökad inkludering
- öka geografisk spridning av kultur
- etablera nya spelplatser och utveckla informations- och distributionskanaler
- synliggöra och främja nationella minoriteters kultur, kulturarv och språk
- ta tillvara digitaliseringens möjligheter

Hållbarhet och hälsa

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling är en viktig utgångspunkt för Region Jönköpings läns arbete med social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Det handlar till exempel om ett strukturerat miljöarbete, en jämlik verksamhet, ett hållbart arbetsliv, hållbar regional utveckling samt en god ekonomisk hushållning och kostnadseffektivitet. Visionen om ett i alla avseenden hållbart samhälle ska genomlysas länets kulturliv. Kulturen och dess olika uttryck ska ges förutsättningar som skapar hållbara system i samhället och samhällsplaneringen. Konst och kultur spelar en viktig roll inom vård och omsorg och bidrar som hälsofrämjare till såväl bättre folkhälsa som samhällsekonomi.

Hållbarhet och hälsa ska i Jönköpings län stärkas genom att:

- låta visionen om ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart samhälle ska genomlysas länets kulturliv
- främja kunskapsutbyte och stärka utvecklande strukturer
- utveckla strukturer för arbete med kultur och hälsa som fokuserar på både upplevelse och eget skapande

Interregionalt, internationellt och interkulturellt samarbete

För att öka det kulturella utbytet i länet och över kulturgränser ska interregionala, internationella och interkulturella samarbeten stimuleras. Interregionala samarbeten och utbyten främjar utveckling och hållbar långsiktig tillväxt. De sex regionerna inom Regionsamverkan Sydsverige verkar tillsammans för att utgöra en dynamisk bas för kulturell och regional utveckling. Interregionalt utvecklingsarbete pågår inom ett flertal områden med utgångspunkt i det kulturpolitiska positionspapper som regionerna antagit. Region Jönköpings län ser en stor potential i att fortsätta utvecklas som en nod för interregional samverkan. Dels mot bakgrund av de stora utmaningar som kulturområdet står inför och dels för att gemensamt stärka och utveckla de olika konstområdena. Internationella samarbeten bidrar till att länets invånare i högre utsträckning får tillgång till kultur från hela världen, samtidigt som det stärker möjligheterna för länets kulturaktörer att påverka och synas på den internationella arenan. Interkulturella och gränsöverskridande möten och samverkan bidrar i förlängningen till att motverka diskriminering, att skapa social sammanhållning samt ett mer jämlikt och inkluderande samhälle.

Det interregionala, internationella och interkulturella samarbetet ska i Jönköpings län stärkas genom att:

- utveckla interregionala samarbeten, bland annat inom ramen för Regionsamverkan Sydsverige

- arbeta med yttrandefrihet och mänskliga rättigheter i relation till kultursektorn
- utbyta kunskaper och erfarenheter i internationella och interkulturella nätverk

Samverkan och dialog

Samverkan och dialog är nödvändiga för fortsatt utveckling. Med utgångspunkt i de kulturpolitiska målen initierar, samordnar och utvärderar Region Jönköpings län insatser för att utveckla kulturen i Jönköpings län. I Region Jönköpings län bedrivs arbetet av sektionen för kulturutveckling inom avdelningen Regional utveckling. Sektionen ingår i kultursamverkansmodellen. Utvecklingsarbetet bedrivs som ett processinriktat arbete tillsammans med kommunerna och med kulturlivets intressenter för att med ett regionalt perspektiv komplettera och stödja de kommunala insatserna.

Genom att tydliggöra roller och anlägga ett helhetsperspektiv kan den regionala utvecklingen stärkas även inom andra samhällsområden, som exempelvis kulturella och kreativa näringar (KKN). Men medan kulturföretag är huvudsak för näringspolitiken, förutsatt att de skapar tillväxt och arbetstillfällen, är de för kulturpolitiken enbart *medel*, aldrig *mål* i sig.

Region Jönköpings län samverkar med länets kommuner genom processinriktat arbete i olika forum och med ett gemensamt fokus på utveckling som utgår från kommunernas olika styrkor och utmaningar. Genom kulturcheferns nätverket sker samverkan mellan kommunerna och regionen för att gemensamt flytta fram kulturens positioner i länet.

På motsvarande sätt kommer den politiska nivån i Region Jönköpings län att bjuda in till dialogmöten med politiska företrädare för kommunerna. Dialog kring utvecklingsprocesser kan mynna ut i konkreta satsningar och projekt. Kontinuerliga dialoger mellan Region Jönköpings län och kulturlivet syftar till uppföljning av arbetet med de kulturpolitiska målen och de särskilda uppdragen, fördjupad förståelse för varandras förutsättningar och utmaningar, och att gemensamt utforska möjligheter till nya initiativ inom ramen för de kulturpolitiska prioriteringarna. Region Jönköpings län har i uppdrag att bjuda in till dialoger, men initiativ kan också komma från andra aktörer. Dialoger kan vara både konstområdesspecifika och konststartsöverskridande. Region Jönköpings län har särskilda dialoger med de verksamheter som får stöd genom kultursamverkansmodellen och har regionala uppdragsbeskrivningar.

Samverkan och dialog mellan länets kulturaktörer ska stärkas genom:

- att stärka strukturer för samverkan mellan regionen och länets kommuner
- samråd med det fria professionella kulturlivet och intresseorganisationer, folkbildningens organisationer, civilsamhället och det ideella kulturlivet, samt barn och unga
- att initiera dialog mellan kulturens aktörer och ansvariga aktörer inom vård och hälsa, utbildning och skola, civilsamhälle, näringsliv, offentlig miljö och samhällsplanering

Konst- och kulturområden

Region Jönköpings läns kulturpolitiska insatser omfattar utvecklingsarbete inom ett antal konst- och kulturområden. Några av dem är definierade i den statliga förordning (2010:2012) som reglerar kultursamverkansmodellen. Andra områden är definierade av Region Jönköpings län i dialog med företrädare för kommunerna, det fria professionella och ideella kulturlivet samt civilsamhället. Utvecklingsambitionerna inom de olika konst- och kulturområdena styrs av de kulturpolitiska målen och prioriteringarna.

Å ena sidan är det viktigt att understryka att samtliga områden är dynamiska och i ständig utveckling, inget konst- och kulturområde är statiskt och en gång för alla givet. Å andra sidan bör det betonas att det inte finns några fasta gränser mellan de konstarter och kulturformer som nedan presenteras - tvärtom, att överskrida gränser och skapa nya hybrider är konstens och kulturens sätt att fungera.

Arkiv

Arkiv är en del av samhällets kulturhistoriska minne och en kontinuerlig beskrivning och reflektion över samhället förr och nu. Arkiv belyser folkviljans betydelse och funktion i samhällsutvecklingen: hur människor i förening på ett organiserat sätt erövrar, försvarar och utvidgar demokratin. För att kunna göra detta och garantera insyn i den offentliga förvaltningen krävs öppna och tillgängliga arkiv.

Föreningsarkivens möjligheter att samspela med och vara relevanta för föreningar, nätverk och grupper som inte är organiserade på traditionella sätt, behöver förstärkas. Samordningen mellan olika kunskapsbärare inom arkivområdet i Jönköpings län ska fördjupas. Genom samgåendet av Jönköpings läns arkivförbund och Jönköpings läns folkrörelsearkiv skapas en central arkivorganisation med ett övergripande ansvar.

Den tekniska utvecklingen påverkar både insamlandet av information och tillgängliggörandet av insamlat material. Vägen mot e-arkiv har påbörjats. Varken digitalisering eller e-arkiv kan ersätta fysiska arkiv, men innebär fler informationsbärande medier. För tillförlitligheten är det viktigt att insamling, urval, gallring och utställningsproduktion utförs av professionella yrkesutövare.

Region Jönköpings län ska:

- främja samordningen mellan kunskapsbärare inom arkivområdet
- utveckla och säkerställa driften av den nyinrättade centrala arkivorganisationen
- samordna kunskap kring den tekniska utvecklingen av föreningsarkiven
- bidra till samordning av och kunskapsdelning kring e-arkiv i länets kommuner
- utforska möjligheten att ta ett utökat ansvar för företagens arkiv i Jönköpings län

Biblioteksutveckling och läsfrämjande

Biblioteken i Jönköpings län ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamheten i det allmänna biblioteksväsendet regleras i bibliotekslagen (SFS 2013:801). Lagen anger följande prioriterade grupper: personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Den poängterar att folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar. I bibliotekslagen anges att regioner och kommuner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Tillsammans med Kungliga biblioteket ska de följa upp hur de antagna biblioteksplanerna har utformats och hur de används.

Den regionala biblioteksplanen har tagits fram av och omfattar Biblioteksutveckling Region Jönköpings län och Sjukhusbiblioteken Futurum. Biblioteksutveckling som utgör den regionala biblioteksverksamheten är en del av kultursamverkansmodellen och ingår i sektionen för kulturutveckling. Uppdraget är att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Biblioteksplanen har tagits fram i dialog med bibliotekscheferna vid länets folkbibliotek. Sjukhusbiblioteken är en del av Futurum, Region Jönköpings läns enhet för forskning och utbildning med uppdraget att stödja kunskapsbaserad vård.

Grunden för folkbibliotekens verksamhet är personalen, som förmedlar tjänster, medier och upplevelser genom att möta användare både digitalt och fysiskt. Folkbiblioteken är en aktör i den digitala samhällsutvecklingen och medverkar till att skapa förutsättningar för invånarna att bli digitalt delaktiga. Folkbibliotekens uppdrag att främja språkutveckling och stimulera till läsning skapar förutsättningar för att aktivt kunna delta i det demokratiska samhället. Det tar sin utgångspunkt i det nationella målet för litteratur- och läsfrämjande: att alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Region Jönköpings län ska:

- utforska bibliotekens demokratiska uppdrag tillsammans med folkbiblioteken
- stödja metodutveckling för att göra folkbiblioteken tillgängliga för prioriterade målgrupper och nya användare
- stödja folkbibliotekens barnrättsarbete med särskilt fokus på barns delaktighet och inflytande
- främja samverkan mellan folkbiblioteken och lokala aktörer inom digital delaktighet
- bidra till folkbibliotekens kompetensutveckling inom medie- och informationskunnighet (MIK)
- bidra till folkbibliotekens kompetensutveckling inom litteraturförmedling och läsfrämjande
- utveckla biblioterapeutiska arbetssätt för barn och vuxna och bidra till att skapa fler läs- och hälsofrämjande vårdmiljöer

Museer, kulturarv och kulturmiljö

Kulturarv avser såväl materiella som immateriella uttryck, som traditioner, språk, konstnärliga verk, hantverkskunnande, arkiv- och föremålssamlingar, historiska lämningar samt kulturmiljöer och kulturlandskap. Kulturarv är inte statiskt utan något som människor enskilt eller i grupp ständigt omformulerar, förändrar, förstärker och försvagar över tid. Begreppet kulturarv ska tolkas i sin fulla bredd och vara en angelägenhet för fler konst- och bildningsområden. Museisektorns roll som kunskaps- och demokratiutvecklande verksamhetsområde är i förändring. Samhällsuppdraget har breddats och en stödjande museilag har stiftats.

I ett samhälle som befinner sig i snabb strukturell omvandling är museernas bevarandeuppgift en utmaning och en nödvändighet. Minnesinstitutionernas uppdrag är att ge människor möjligheter att förstå och ta ansvar för kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser. Kulturmiljön bidrar till invånarnas trivsel och till regionens profilering. Region Jönköpings län ser det som strategiskt viktigt att kulturarvssektorn utvecklar kulturmiljöområdet med utgångspunkt i de nationella målen, utvecklingsarbetet på nationell nivå och landskapskonventionens intentioner. Samverkan mellan kulturarvsaktörerna i kulturmiljöfrågor ska främjas med särskilt fokus på individernas behov av identitetsskapande och känsla av samhörighet. Civilsamhället, i form av exempelvis hembygdsrörelsen, lämnar viktiga bidrag till kulturarvssektorn.

För att skapa förutsättningar för museiverksamheter som främjar god livsmiljö och hälsa, långsiktighet och innovationskraft, behövs gränsöverskridande samverkan. Nationella och internationella samarbeten inom EU:s ramverk behöver utvecklas systematiskt. Konstnärliga uttrycksmedel och upplevelser bidrar positivt till barns och ungas utveckling till självständiga och kritiskt tänkande individer, och ger även insikter om demokratiska värden. Kulturarvsaktörerna ska tillse att barn och unga, oavsett förutsättningar, kan ta del av kulturarvets mångfald. Jönköpings läns museum är en viktig aktör inom detta arbete och möjliggör eget skapande, delaktighet och inflytande.

Kulturarvssektorn arbetar med digital delaktighet och lärande genom digitala miljöer. Genom sina arkiv och samlingar kan kulturarvsaktörerna öka kunskapen om och intresset för kulturarv och historiebruk samt uppmuntra till källkritiska diskussioner kring kulturarv som identitetsskapande faktor i ett mångkulturellt samhälle.

Region Jönköpings län ska:

- samarbeta med skolan i pedagogiska projekt
- främja tvärssektoriellt arbete för att nå och angå nya målgrupper
- främja fortsatt digitalisering för tillgänglighet, delaktighet och lärande
- stärka samspelet inom kulturmiljöarbetet
- främja samlingstillväxt för materiellt och immateriellt kulturarv

Folkbildning

Folkbildningen i Jönköpings län består av studieförbund och folkhögskolor med olika profiler och ideologiska inriktningar. Idén bakom folkbildningen bygger på livslångt lärande samt frivilligt och aktivt medskapande. Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för att gagna personlig utveckling och delaktighet i samhället.

Folkbildningen syftar till att stärka och utveckla demokratin. Den skapar förutsättningar för människor att påverka sin livssituation och delta i samhällsutvecklingen genom att jämna ut utbildningsklyftor. Ett annat syfte är att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet. Folkbildningen har behov av regional samordning för att öka samarbete och stärka nätverk, vilka i sin tur kan utveckla området.

Folkhögskolan är en egen utbildningsform med ett omfattande utbud av korta och långa kurser där utgångspunkten är människors behov och vilja att lära. Studierna är individanpassade och når bland andra ungdomar med korta eller oavslutade studier.

Flera folkhögskolor i Jönköpings län har kulturprofil och utgör en självklar del i den kulturella infrastrukturen, både som mötesplatser och scener/arenor för kultur i lokalsamhället.

Folkhögskolorna erbjuder utbildningar som förberedelse för högre studier inom det konstnärliga området och har en stor betydelse som utbildningsaktörer för det professionella kulturlivet.

De studieförbund som finns i Jönköpings län har god geografisk spridning. De genomför studiecirkel och kulturarrangemang, och bidrar till att skapa ett varierat kulturliv för invånarna i länet. Tillsammans med medlemsföreningar genomförs kompetensutveckling i olika ämnen. Region Jönköpings län ska utveckla samverkansformerna för att stärka studieförbundens möjligheter att möta invånarnas behov av kulturupplevelser, folkbildning och eget skapande. Studieförbunden skapar förutsättningar för ungas och unga vuxnas kulturutövande. De möjliggör nya pedagogiska inriktningar med hjälp av den digitala tekniken och kan därigenom möta ungas skapande. Region Jönköpings län ska stärka studieförbundens arbete med ungas delaktighet, inflytande, inkludering och skapande.

Region Jönköpings län ska:

- stärka folkhögskolornas betydelse som utbildningsaktör för det professionella kulturlivet
- stärka förutsättningarna för studieförbunden att samarbeta med övrigt kulturliv
- stärka studieförbundens arbete med ungas delaktighet, inflytande, inkludering och eget skapande
- stärka studieförbundens roll i kultur- och samhällsutvecklingen

Fristad

Genom sitt medlemskap i ICORN - International Cities of Refuge Network - står Region Jönköpings län upp för yttrandefrihet och mänskliga rättigheter. Som fristadsregion ges en förföljd konstnär, som inte kan verka fritt i sitt yrke i hemlandet, möjlighet att skapa och samtidigt berika sitt eget konstnärskap och länets kulturliv. Värdskapet bidrar samtidigt till internationalisering av det lokala kulturlivet. Regionen ska verka för samordning och ökad kunskap om fristadsprogrammet i hela Jönköpings län. Region Jönköpings län ska utveckla sin kompetens och samordning som fristadsregion, och verka för att fristadsprogrammet utgör en del inte bara i större kommuner utan även i de mindre kommunerna.

Region Jönköpings län ska:

- verka för samordning och öka kunskapen om fristadsprogrammet i hela länet
- bidra med stöd i form av kompetens och ekonomi till kommuner som blir medlemmar i ICORN

Hemslöjd

Hemslöjd är starkare och mer mångfacetterat än någonsin. Fler aktörer är involverade, vilket både fördjupar och breddar verksamhetsområdet. Många faktorer påverkar: ett skapande av verkliga föremål i den fysiska världen som är kopplat till identitet, kreativitet och livsstil; möjligheten att agera praktiskt och att påverka sin egen och andras situation i vardagen och värdemässigt; ett ökat intresse för historia. Hemslöjd har med tiden, liksom konsthantverk och konst, fått mindre skarpa gränser och en utvidgad tolkning av vad begreppet kan inrymma.

Hemslöjd är påtagligt och värdebärande, på en gång materiell och immateriell kultur, och innefattar ett brett omfång från pyssel till konst, livsstilsfrågor och politiskt engagemang. Hemslöjd kan vara en avgörande faktor för upplevd hälsa och livskvalitet. Digitaliseringen ger förutsättningar för nya sätt att skapa, nya mötesplatser, uttryck och nya samarbeten när det lokala knyts ihop med det globala. Hemslöjd kan vara samhällsutveckling i praktiken med kultur, näring och hållbarhet i fokus.

Region Jönköpings län ska:

- stärka hemslöjdens möjligheter att bidra till individens och samhällets utveckling
- utvidga möjligheterna för hemslöjden att vara en kunskapsbärare för hållbar utveckling

Bild, form och design

Region Jönköpings län arbetar med att utveckla förutsättningarna för konst, design och gestaltad livsmiljö i Jönköpings län. Uppdraget är att möjliggöra konstupplevelser för invånarna, främja eget skapande och skapa förutsättningar för konstnärer att bo och verka i länet.

Till länets fördelar hör en gynnsam geografisk placering mitt i södra Sverige med närhet till landets tre storstadsregioner, goda kommunikationer och många små och medelstora företag inom produktionsindustrin (plast, metall och trä), som kan attrahera designers och konstnärer som arbetar skulpturalt eller med gestaltningsuppdrag. Ett nav för form och design i Jönköpings län är Vandalorum Museum för Konst och Design.

Till utmaningarna hör att länet har få offentliga konstinstitutioner, inget samlande konstmuseum, inga professionella gallerier eller produktionsplattformar, samt inga högre konstnärliga utbildningar. Som konsekvens har Jönköpings län relativt få yrkesverksamma konstnärer. Länet kulturskolor erbjuder barn och unga möjlighet att skapa och ta del av konst, och fria aktörer har utvecklat barn- och ungdomsverksamhet med inriktning på bild och form. I länet finns konstutbildningar på förberedande nivå. Studieförbund och konstföreningar ger kurser i bildkonst och form inom ramen för sin verksamhet. Residensprogram inom bild- och formområdet har börjat etableras i länet. Fler internationella samarbeten behöver komma till stånd.

Region Jönköpings län avser att långsiktigt stärka verksamhetsområdets infrastruktur, bland annat genom stöd till befintliga konstinstitutioner, genom att främja samarbetet mellan kulturskapare, institutioner och andra aktörer och genom att bidra till upprättande av mötesplatser, produktionsplattformar och kollektivverkstäder för länets konstnärer. Andra verkliga åtgärder kan vara att kompetensutveckla konstnärer i hur man söker stipendier, gestaltningsuppdrag etc, samt att avsätta medel för att erbjuda medverkanssättning till de konstnärer som ställer ut på institutioner som följer det s k MU-avtalet.

Region Jönköpings län avsätter medel för konstnärlig gestaltning i samband med ny-, om- och tillbyggnad av sina fastigheter. Detta förhållningssätt kan även omfatta konstnärlig medverkan inom ramen för olika byggprocesser. Sedan 2016 arbetar Region Jönköpings län med enprocentsregeln för ny- och större ombyggnationer.

Region Jönköpings län ska:

- främja intresset för och tillgången på bildkonst, form och design
- skapa mötesplatser och produktionsplattformar för länets konstnärer
- stärka länet som bildkonst-, form- och designregion
- etablera konstnårsresidens
- avsätta medel till utställningsaktörer för medverkansersättning
- tillämpa enprocentsregeln vid gestaltning i Region Jönköpings läns lokaler
- förvalta och tillgängliggöra Region Jönköpings läns konstsamling

Film och rörlig bild

Region Jönköping läns arbete med film och rörlig bild har tre fokusområden:

- barn och unga, filmpedagogik, medie- och informationskunnighet
- filmskapare och produktion
- visning och spridning av film

Film och rörlig bild får allt större uppmärksamhet inom Jönköpings län. Det finns en större efterfrågan och mer produktion av film och rörlig bild än någonsin tidigare. Att se, uppleva och skapa film och rörlig bild i olika former ska vara en möjlighet för alla. Ny teknik och förändrade distributionsformer och konsumtionsmönster har för innehållsproducenterna skapat nya förutsättningar. Film och rörlig bild engagerar yrkesgrupper som regissörer, författare, musiker, bildkonstnärer, skådespelare, scenografer, fotografer med flera. Flera yrkesgrupper är sysselsatta i verksamheter som handlar om produktion, visning och spridning, talangutveckling och pedagogisk verksamhet för barn och unga. Även den ideella sektorn spelar en viktig roll.

I Jönköpings län finns ett mindre antal produktionsbolag inom genrer som spelfilm, dokumentärfilm, animerad film och spel. Region Jönköpings län satsar på talanger bland annat genom ett särskilt riktat stöd för utvecklingen inom film och rörlig bild.

Genom att förändra riktlinjerna för projektbidraget har filmproduktion kommit igång i länet. Med stöd av Svenska Filminstitutet har ett utvecklingsprogram för filmskapare startats. Samarbeten sker inom Regionsamverkan Sydsverige och regionen är med i Filmregionerna. Nätverk och noder skapas i länet med aktörer som Sörängens Folkhögskolas animationslinje, PING kortfilmstävling, Värnamo Filmhistoriska filmfestival och Södra Vätterbygdens folkhögskola.

Region Jönköpings län arbetar för att ge kompetens- och utvecklingsmöjligheter till de aktörer som utgör den regionala infrastrukturen för film och rörlig bild. Genom att stödja samarbete mellan dessa aktörer kan regionen bidra till nya insatser och sätt att arbeta. I Jönköpings län finns utbildningsmöjligheter inom film och rörlig bild i länets folkhögskolor.

Genom samverkan med kommuner, bibliotek, föreningsliv, organisationer och näringsliv kan stabila strukturer byggas för att öka tillgängligheten och möjliggöra en större publik vid visningsarrangemang i Jönköpings län. Här har digitaliseringen stor betydelse. Biografen som visningsplats bör stärkas.

Bland barn och unga ökar både användningen och det egna skapandet av film och rörlig bild. Film- och mediepedagogiken har stor betydelse när det gäller att stärka barns och ungas förmåga att navigera och tolka innehållet i det utbud de tar till sig. Region Jönköpings län ska med medvetna satsningar fortsätta stärka filmkulturell verksamhet inom eget skapande, filmpedagogik och visning och spridning för, med och av barn och unga.

Region Jönköpings län ska:

- stärka förutsättningarna för större filmproduktioner
- etablera en regional filmpolitik inom film och rörlig bild för hela länet
- främja konstnärlig utveckling inom film och rörlig bild
- utveckla hållbara strukturer för visning och spridning av film och rörlig bild
- verka för att alla barn och unga ska ges möjlighet att skapa, se och analysera film och rörlig bild

Litteratur

Litteraturen skärper förmågan till kritiskt tänkande, skapar förutsättningar för inlevelse och förståelse för andra människor, utökar ordförrådet, stimulerar fantasin och skänker njutning och glädje – oavsett om du möter den i form av en bok, ljudbok eller på en digital plattform. De nationella målen för litteratur och läsfrämjande slår fast att ”alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet”.

Litteraturbranschen – författare, dramatiker, översättare, publicister, förläggare och bokhandlare – utmanas och ges nya möjligheter av den digitala teknikens utveckling och invånarnas ändrade medievanor. I digitaliseringens tidevarv behöver upphovsrätten stärkas och värnas, men också uppdateras utifrån en förändrad produktion, distribution och marknad.

I Jönköpings län finns många litterära arrangörer som tillsammans med folk- och skolbiblioteken bjuder in till offentliga samtal kring litteratur. För att säkra ett fritt och demokratiskt samhälle där alla, utifrån sina förutsättningar, kan ta plats och påverka är det viktigt att öka invånarnas medie- och informationskunnighet och stödja den goda litteraturen och journalistiken i en tid präglad av ett ständigt pågående mediebrus, falska nyheter och starka kommersiella intressen. Det är därför viktigt att barn och unga från tidig ålder ges möjlighet att komma i kontakt med litteratur och berättelser. Möjlighet att läsa och att uttrycka sig i skrift ska under uppväxten uppmuntras och övas med hjälp av kulturskola, bibliotek, bildningsförbund och föreningsliv.

Viktiga aktörer är Smålands Litteraturfestival, Kultivera i Tranås, Litteraturhuset i Jönköping, kurs i kreativt skrivande på Jönköping University och författarlinjen på Sörängens folkhögskola, och journalistlinjen på Södra Vätterbygdens folkhögskola. Alla har en viktig roll att fylla i att utveckla ungas skrivlust och skapa utrymme för ungas berättelser och perspektiv.

För att synliggöra det arbete som utförs inom litteraturområdet och ge läsarna möjlighet att möta professionellt verkamma författare ska fler digitala och fysiska arenor etableras. En central roll spelar folkbiblioteken i Jönköpings län, som har såväl kompetens, medier som lokaler.

Region Jönköpings län ska:

- främja litterära verksamheter för barn och unga

- se över och justera bidragssystem och stipendier till författare
- omvärldsbevaka andra finansieringsformer och publiceringsformer
- stärka, och vid behov skapa, lokala och regionala nätverk för verksamma inom litteraturområdet
- stärka arenor för professionella författare, även scenkonstnärligt och tvärkonstnärligt

Scenkonst - teater, dans, musik och samtida cirkus

Scenkonstområdet i Jönköpings län består av institutioner, fria grupper, enskilda kulturskapare och arrangörer inom bland annat teater, dans, musik och samtida cirkus. Här finns också de kommunala kulturskolorna, studieförbund, kulturella amatörgrupper och konstnärliga utbildningar på folkhögskole- och yrkeshögskolenivå. Tillsammans bildar dessa ett ekosystem av aktörer som står för ett varierat utbud i hela länet.

Två institutioner inom scenkonstområdet får statsbidrag genom kultursamverkansmodellen: Smålands Musik och Teater och Riksteatern Jönköpings län. De har i uppdrag att levandegöra kulturarvet och traditionerna, samt stå för utveckling och förnyelse med konstnärlig kvalitet som vägledande mål och princip. Institutionerna står också som garant för långsiktighet och kontinuitet i utbudet, och kan i kraft av sin verksamhets anseende locka scenkonstnärer med nationell och internationell lyskraft till Jönköpings län. Institutionerna står för huvuddelen av arbetsmarknaden för yrkesutövande kulturskapare i länet.

I Jönköpings län finns också ett antal fria teatergrupper och danskompanier som spelar en viktig roll inom scenkonstområdet. En stor del av teaterföreställningarna riktar sig till unga målgrupper och är turnerande, vilket bidrar till att unga i hela länet får möta professionell scenkonst.

Riksteaterföreningarna i Jönköpings län och deras regionala organisation, Riksteatern Jönköpings län, är centrala aktörer för att nå ut med scenkonst i hela länet. De bidrar till att ett kvalitativt utbud inom teater, dans, musikteater och samtida cirkus får chansen att möta en publik i de flesta av länets kommuner, oavsett storlek.

Region Jönköpings läns uppdrag är att genom strategiskt stöd, samordning och i dialog med nyckelaktörer arbeta för att stärka scenkonstens ställning i Jönköpings län, och skapa förutsättningar för de konstnärer som verkar inom området. Regionen ska verka för ökad internationalisering genom utbyten och samarbeten mellan kulturskapare och mellan aktörer.

Scenkonstens ställning i Jönköpings län ska utvecklas och stärkas genom att institutionerna ges möjlighet att inom ramen för sina uppdrag bedriva konstnärligt utvecklingsarbete. Villkoren för fria scenkonstaktörer och professionella kulturskapare ska stärkas för att möjliggöra att scenkonst av hög kvalitet når fler invånare i hela Jönköpings län.

Särskilt fokus ska läggas på de unga arrangörerna i länet för att säkra och stärka en långsiktig utveckling av scenkonstområdet. Riksteatern och Unga Spira, Smålands Musik och Teaters turnerande verksamhet, spelar en central roll i att främja barns och ungas möte med en professionell scenkonst. Projektet Kulturrätten, som jobbar med att ge barn och unga en likvärdig rätt till kultur i skolan, ska fortsätta sitt metodutvecklingsarbete och pröva nya arbetssätt under kommande år. Smålands Musik och Teater och Riksteatern Jönköpings län har i uppdrag att hitta former för att stärka samverkan med de kommunala kulturskolorna.

Formerna för dialog ska utvecklas mellan institutioner, arrangörer och kommuner kring turnerande scenkonstföreställningar och gästspel. Ett särskilt prioriterat område är att stötta länets tretton kommuner i att med sina olika förutsättningar bidra till konstområdets utveckling och ge sina invånare möjlighet att ta del av professionell scenkonst.

Inom scenkonstområdet, liksom övriga konstnärliga yrkesområden, saknas utbildningsmöjligheter på högskole- och universitetsnivå i Jönköpings län. För att stärka återväxten och inflyttning av professionell yrkeskompetens ska Region Jönköpings län stärka kulturskaparnas villkor, både som kreativa näringsidkare och genom att stimulera tvärssektoriella samarbeten och verksamheter.

Region Jönköpings län ska:

- öka tillgängligheten till institutionernas och de fria aktörernas verksamheter och utbud
- främja barns och ungas möte med scenkonsten
- främja samverkan mellan institutionerna, de fria professionella och ideella scenkonstaktörerna och kommunerna
- förstärka strukturerna för samverkan
- verka för en sammanhållen utbildningskedja
- främja samarbete mellan bildningsorganisationer, musiker och arrangörer
- kompetensutveckla arrangörer

Dans

Dansutvecklingen i länet har stärkts genom samverkan mellan organisationer, institutioner, studieförbund, fria utövare och kommuner. Samverkan på nationell nivå är nödvändig för att effektivisera turnéläggning, tekniksättning och utbudspresentationer samt för att tillhandahålla spetskompetens och samordna kompetensutbyte.

Turnéläggning och arrangörskap kräver kunskap om lokala och regionala förutsättningar samt kompetens inom konstområdet och främjandearbete. För att stärka utvecklingen av och tillgängligheten till dans i hela Jönköpings län behöver infrastrukturen utvecklas. Produktionsförhållanden och stödstrukturer för fria koreografer och dansare behöver utvecklas för att möjliggöra etablering av yrkesverksamma danskonstnärer. För att öka utbudet av dansproduktioner i hela länet krävs fler dansanpassade spelplatser och arrangörsutveckling. All dans behöver inte kravs specifika platser. Det hör till vissa dansformers fördel att den kan utövas på platser där annan kultur inte alltid finns. Dans förekommer dessutom ofta i olika tvärkonstnärliga konstellationer.

Region Jönköpings län arbetar med att sprida dans till hela Jönköpings län genom digitala lösningar, så kallade Dansbänkar. De regionala dansaktörerna ska tillsammans med kommunerna stimulera samverkan och samordning mellan lokala dansaktörer. I länet finns etablerade nätverk samt två stora scener, Kulturhuset Spira och Gummifabriken. Smålands Musik och Teater har ett ungt danskompani som drivs i projektform. Det spelar en viktig roll för unga som vill etablera sig inom dansområdet och bidrar till att locka danskonstnärer till länet. Dansen har tidigare spelats på traditionella teaterscener, men eftersom det finns få stora scener ute i länet har det exkluderat många från att ta del av dans. Residensverksamhet ska bli ett inslag i det övergripande regionala arbetet. Dansen behöver hitta nya mötesplatser där den kontinuerligt får möta invånare och deltagare.

Region Jönköpings län ska:

- stärka tillgängligheten till danskonsten i hela länet
- främja möjligheter för danskonstnärer att etablera sig i Jönköpings län

Musik

Musiklivet är rikt i Jönköpings län. För det breda musicerandet har såväl studieförbund som kyrkor spelat en viktig roll som skola, scen och sammanhang. Kulturskolan är stark på musikområdet. Jönköpings läns musikliv kännetecknas av föreningar och arrangörer, musikgrupper, körer, orkestrar och yrkesverksamma musiker. Södra Vätterbygdens folkhögskola erbjuder musikutbildning och en utbildning inom ljud- och musikproduktion finns sedan 2022 inom Yrkeshögskolan Jönköping. På Smålands Musik och Teater återfinns den professionella Sinfoniettan. Runt om i länet finns flera initiativ, både privata scener och lokala aktörer, som med nationell samordning främjar livemusik: Svensk Live, Småland Live, Folkets hus och parker. En utmaning ligger i bristen på samordning och infrastruktur. För att musiker ska få arbetstillfällen krävs förstärkning av arrangörsledet. Att ta tillvara och främja genreöverskridande projekt och produktioner i nya format är viktigt för konstnärlig utveckling inom området, liksom att utnyttja de möjligheter digitaliseringen innebär.

Region Jönköpings län ska:

- skapa nätverk, mötesplatser och förutsättningar för professionella musiker (så att de kan bo kvar och verka i Jönköpings län)
- stärka arrangörsledet inom musikområdet

Samtida cirkus

Samtida cirkus är en konstform under stark utveckling med etablering av nya aktörer i länet. Centralt för en fortsatt utveckling av konstformen är att stödja samverkan mellan aktörerna och att stärka förutsättningarna att verka i länet. JONK! Scenkonst är en ideell kulturförening med inriktning mot samtida cirkus som samverkar med Region Jönköpings län och som har presenterat nationella och internationella konstnärer inom cirkus, dans och teater i flertalet av länets kommuner. För att främja samtida cirkus i Jönköpings län behöver nätverk byggas både regionalt, nationellt och internationellt.

Region Jönköpings län ska:

- etablera samtida cirkus genom att kartlägga konstnärer och spelplatser
- skapa produktionsmöjligheter för yrkesverksamma cirkuskonstnärer

Spelkultur

Spelkultur är ett samlingsnamn för estetiska uttryck och upplevelser som är kopplade till spel och spelande. Det är en kulturform - eller rättare sagt kulturformer - som vetter åt flera håll och ingår i hybrider med många olika konstformer. Inom den globala nöjesindustrin engagerar den digitala spelkulturen världskända skådespelare, musiker, manusförfattare, bildkonstnärer och grafiker. I andra ändan av spektrumet återfinns lajvrörelsen som i lokala föreningar, genom konstnätverk och hemslojd, scenografi, författande och kostymmakande, återskapar miljöer i verkligheten hämtade från fantasin och historiska miljöer. Någonstans mittemellan skapar bordrollspelare nya världar och fantastiska historier genom ett sagoberättande som knyter an till urgamla myter och legender, medan figurspelarna utforskar beprövade skulpturtekniker i skapandet av sina figurer.

Spelande är motsatsen till passiv kulturkonsumtion. Det förutsätter alltid ett aktivt deltagande av spelarna själva. De är aldrig enbart producenter eller konsumenter, utan alltid både och: medskapare.

Enligt Statens Medieråd spelar hälften av alla barn mellan nio och arton år datorspel, men spelkulturen är inte begränsad till barn och unga. Den är också en stor och snabbt växande kulturindustri.

Jönköpings län är ett av landets starkaste inom spelkultur. I Jönköping samlar Dreamhack tiotusentals LANare. Flera kommuner satsar på e-sport och ”spelifiering” (gamification - användande av spelelement inom exempelvis pedagogik) inom skola och näringsliv. Länet har världens största datorspelsfestival två gånger om året, flera starka rollspelsföreningar, en stor cosplayfestival med besökare från hela landet, arrangerar SM i figurspel och har uppdaterade studieförbund som jobbar aktivt med folkbildning på området, samt regionala projekt som jobbar med spelkultur.

Genom sin blandning av global nöjesindustri och lokal föreningsverksamhet, hypermodern teknik och urgammalt sagoberättande, tidsslukande eskapism och gränsöverskridande samtidskonst, utgör spelkulturen en kulturpolitisk utmaning som Region Jönköpings län har beslutat sig för att anta.

Region Jönköpings län ska undersöka:

- hur en offentligt finansierad regional kulturpolitik kan stödja de initiativ inom länets spelkultur som syftar till demokratisk öppenhet, konstnärlig kvalitet och social relevans

Kulturpolitisk organisation, roller och uppdrag

Kulturpolitiken står inför komplexa utmaningar som kräver en tillitsfull samverkan där olika roller och funktioner samspelar för att nå kulturpolitiska mål. Samverkan är en ständig utvecklingsprocess som stärks genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte, tydliggörande av roller och ansvarsfördelning samt en ökad medvetenhet om kulturpolitikens innehåll och betydelse.

Region Jönköpings län

Region Jönköpings län har en politisk organisation med regionfullmäktige, regionstyrelse och tre nämnder. Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet ansvarar för kulturpolitiska frågor, samt andra områden som har betydelse för hållbar och långsiktig regionutveckling.

Region Jönköpings län stöder kulturaktörer, institutioner, det fria professionella kulturlivet och folkbildning genom verksamhets- och projektbidrag samt arrangörsbidrag och stipendier. Med utgångspunkt i de kulturpolitiska målen initierar, samordnar och utvärderar Region Jönköpings län insatser för att utveckla kulturen i Jönköpings län. Region Jönköpings läns utvecklingsarbete av kulturen bedrivs av sektionen för kulturutveckling inom avdelningen Regional utveckling. Sektionen ingår i kultursamverkansmodellen. Utvecklingsarbetet bedrivs som ett processinriktat arbete tillsammans med kommunerna och med kulturlivets intressenter för att med ett regionalt perspektiv komplettera och stödja de kommunala insatserna.

Region Jönköpings län arbetar utifrån den kulturpolitiska principen om armlängds avstånd. Vid handläggning av projektansökningar som kräver konstnärliga bedömningar anlitas i möjligaste mån särskilda referenspersoner med expertkunskap. Vid politiska beslut om bidrag till kulturverksamheter tillämpas jävsreglerna.

Kommunerna

Kommunerna står för den största delen av kulturens resurser i länet och har det kulturpolitiska ansvaret för huvuddelen av den offentligt finansierade kulturverksamheten i länet. I kommunerna möter invånarna kulturen i sin vardag. Varje kommun beslutar om sina egna ambitionsnivåer och sina kulturpolitiska inriktningar.

Jönköpings län har 13 kommuner som organiserar sin kulturpolitik på olika sätt. De flesta kommunerna är relativt små befolkningsmässigt och har därmed också begränsade resurser för att bedriva det kulturpolitiska utvecklingsarbetet. Kommunens politiska organisation skiljer sig åt och i flertalet kommuner behandlas kulturpolitiska frågor i samma nämnder som fritids- och utbildningspolitiska frågor.

Region Jönköpings län och kommunerna verkar tillsammans för ett närmare samarbete såväl interkommunalt som mellan kommunerna och regionen. Genom att bedriva gemensamt utvecklingsarbete med utgångspunkt i parternas kulturpolitiska prioriteringar används kommunala, regionala och statliga resurser mer effektivt och parternas olika styrkor tas tillvara.

Verksamheter med stöd från Region Jönköpings län genom kultursamverkansmodellen:

- Smålands Musik och Teater, Region Jönköpings län
- Kulturutveckling, Region Jönköpings län (utvecklingsverksamhet inom film, dans, bild och form, hemslöjd, regionbibliotek och litteratur)
- Jönköpings läns museum

- Jönköpings läns folkrörelsearkiv
- Riksteatern Jönköpings län
- Vandalorum Museum för Konst och Design
- ShareMusic & Performing Arts (förutsatt att nämnden tar beslut innan planen antas)

Verksamheterna inom kultursamverkansmodellen har alla specifika uppdrag inom sitt område. Gemensamt för uppdragen är att:

- långsiktigt planera och agera enligt de nationella och regionala kulturpolitiska målen, kulturplanens prioriteringar samt regionens utvecklingsstrategi.
- tillämpa barnrättsperspektivet i verksamheten utifrån FN:s barnkonvention i ett systematiskt och utvecklingsinriktat arbete.
- utveckla strukturer för samråd med länets aktörer inom berört konst/bildningsområde

Samråd och samverkan

Samverkan och samråd är nödvändiga för att stärka utvecklingen i länet och ska ske med lokala, regionala, nationella och internationella parter. Strukturerna för samverkan och samarbete ska stärkas ytterligare under planperioden och utvecklas tillsammans med aktuella parter.

Samverkan mellan Region Jönköpings län och länets kommuner

Region Jönköpings län samverkar med länets kommuner genom processinriktat arbete i olika forum och med ett gemensamt fokus på utveckling som utgår från kommunernas olika styrkor och utmaningar. Genom kulturchefsnätverket sker samverkan mellan kommunerna och regionen för att gemensamt flytta fram kulturens positioner i länet. För den kommande kulturplanperioden kommer tre särskilda områden prioriteras:

- Bibliotekssamverkan
- Scenkonst i hela länet
- Kulturarv

På motsvarande sätt kommer den politiska nivån i Region Jönköpings län att bjuda in till dialogmöten med politiska företrädare för kommunerna.

Samråd mellan Region Jönköpings län och kulturlivet

Kontinuerliga dialoger mellan Region Jönköpings län och kulturlivet syftar till både uppföljning av arbetet med de kulturpolitiska målen och de särskilda uppdragen, fördjupad förståelse för varandras förutsättningar och utmaningar och att gemensamt utforska möjligheter till nya initiativ inom ramen för de kulturpolitiska prioriteringarna. Region Jönköpings län har i uppdrag att bjuda in till dialoger, men initiativ kan också komma från andra aktörer.

Samråd som specifikt avser den regionala kulturplanen ska ske enligt följande:

- samråd med de av regionen upprättade konst/bildningsområdesdialogerna eller motsvarande
- samråd med det fria professionella kulturlivet och intresseorganisationer

- samråd med folkbildningens organisationer
- samråd och samverkan med civilsamhället och det ideella kulturlivet
- samråd med barn och unga.

Interregional samverkan

Region Jönköpings län samverkar interregionalt inom olika projekt, processer och nätverk på både politisk nivå och mellan tjänstepersoner och andra aktörer. Samordning och samutnyttjande av kompetenser och resurser över regiongränserna kan öka förutsättningarna för att de kulturpolitiska målen uppnås. Befintliga, framgångsrika samarbeten ska fördjupas och nya initiativ är på väg att utvecklas.

Regionsamverkan Sydsverige

De sex regionerna inom Regionsamverkan Sydsverige - Region Blekinge, Region Halland, Region Jönköping, Region Kalmar län, Region Kronoberg och Region Skåne - verkar tillsammans för att utgöra en dynamisk bas för kulturell och regional utveckling. Bakgrunden är det sydsvenska kulturpolitiska positionspapper som regionerna antagit. När Sydsverige samverkar förbättras förutsättningarna för konstnärlig produktion och förnyelse. Samarbete över de administrativa gränserna möjliggör insatser som ingen region hade kunnat genomföra på egen hand. Inom Regionsamverkan Sydsverige finns gemensamma kulturpolitiska ambitioner för ett flertal konstområden och för att utveckla interregionala samverkansstrukturer. Ett enat Sydsverige skapar ett starkt kulturliv.

Samverkan mellan Region Jönköpings län och staten

Region Jönköpings län för årliga samtal med Kulturrådet kring utvecklingsområden, samt frågor om att utveckla och fördjupa dialoger om kultursamverkansmodellen. Myndigheten för kulturanalys och Kulturrådet förser Region Jönköpings län med kulturstatistik och uppföljning. Region Jönköpings län för dialog med andra nationella aktörer som Svenska Filminstitutet, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet, Kungliga biblioteket och Nämnden för hemslöjdsfrågor, för en nationell överblick inom respektive områden.

Region Jönköpings län ska samverka med Länsstyrelsen Jönköpings län i frågor gällande kulturmiljö, kulturarv, integration och andra gemensamma utvecklingsområden.

Implementering och revidering

Kulturplanen kompletteras med uppföljningsbara handlingsplaner utifrån regionala prioriteringar, samt uppdragsbeskrivningar för de verksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen. I handlingsplaner, uppdrag och uppföljning ska jämställdhets-, barnrätts- och hållbarhetsperspektiv integreras, analyseras och synliggöras.

Handlingsplaner

För implementering och uppföljning av kulturplanen ska berörda verksamheter inom kultursamverkansmodellen utforma handlingsplaner för kulturpolitiska prioriteringar och verksamhetsområden.

Handlingsplanerna ska innehålla en övergripande analys och beskriva önskade förflyttningar inom området under planperioden. Handlingsplanerna utvecklas i samråd med relevanta aktörer så att verksamheter kan samverka och komplettera varandra. Handlingsplaner ska finnas tillgängliga för kommuner och kulturliv. Handlingsplanerna följs upp och revideras årligen och utgör det huvudsakliga underlaget för uppföljning av kulturplanen.

Handlingsplanerna ska också innehålla en beskrivning av de ekonomiska och organisatoriska möjligheterna för att nå de kulturpolitiska prioriteringarna.

Uppdragsbeskrivningar

Uppdragsbeskrivningar finns för de regionalt finansierade kulturverksamheterna (se sidan xx) inom kultursamverkansmodellen.

Uppdragen följer kulturplanen och innebär ett särskilt ansvar att långsiktigt planera och agera enligt de nationella och regionala kulturpolitiska målen, den regionala utvecklingsstrategin samt kulturplanens prioriteringar.

Uppdragen följs upp årligen i dialog med ansvariga politiker och tjänstepersoner från Region Jönköpings län.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering fokuserar dels på de kulturpolitiska prioriteringarna genom uppföljning av handlingsplaner och bidrag till regionala verksamheter inom kultursamverkansmodellen och dels på mer långsiktiga kulturpolitiska effekter.

Uppföljning av verksamheter inom kultursamverkansmodellen

Region Jönköpings län är i egenskap av mottagare av det statliga stödet ansvarig för uppföljning av bidragen till de regionala kulturverksamheterna. Uppföljningen ska vara ett stöd i dialogen mellan stat, län, kommuner och andra aktörer inom kulturområdet. Region Jönköpings län rapporterar årligen till Kulturrådet via de framtagna riktlinjerna för kvantitativ och kvalitativ uppföljning. Kulturdatabasen är ett verktyg för insamling av kvantitativ data, som har standardiserade kriterier för kulturstatistik och kan utgöra en plattform för att jämföra både regional och nationell statistik.

Uppföljning av invånarperspektivet

Genom regionala undersökningar om kulturvanor får nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet ökade insikter i invånarnas eget kulturskapande och hur de använder sig av kulturlivet. Region Jönköpings län genomförde 2022 i samarbete med SOM-institutet en omfattande kulturvaneundersökning och strävar efter att genomföra detta regelbundet. Genom Folkhälsoenkät Ung kompletteras bilden av barns och ungas kulturvanor.

Utvärdering av kulturpolitiska effekter

De långsiktiga effekterna av den regionala kulturpolitiken kan utläsas ur de resultat som den löpande uppföljningen av handlingsplaner visar. Det kommer även att krävas ytterligare kvalificerade analyser.

Region Jönköpings län bör skaffa sig en mer samlad bild av de kulturpolitiska effekterna på längre sikt genom ett nära samarbete med kulturpolitisk och annan samhällsforskning.

Resultaten kan komma att återkopplas genom seminarier och dialog med invånare och företrädare för kommuner och kulturverksamheter.

Dialogprocess

För att en regional kulturplan ska kännas angelägen för alla inblandade aktörer och utgöra en färdplan för att nå kulturpolitiska mål, behöver den vara förankrad och utgå från en relevant analys. Utformningen av Regional kulturplan 2023-2025 Jönköpings län har skett i samverkan mellan förvaltning och politik på både kommunal och regional nivå, och i samråd med civilsamhälle, det fria kulturlivet och kulturinstitutioner. En styrgrupp bestående av regional utvecklingsdirektör, regional kulturutvecklingschef, kulturstrateg och kommunikatör har ansvarat för arbetet och gett Nätverkstan i uppdrag att processleda, bistå med analys och språkligt utforma denna kulturplan.

Dialog med fria kulturlivet

För att få en fördjupad inblick i olika konst- och kulturområdets förutsättningar, utmaningar och möjligheter har dialoger genomförts inom mer specifika områden: 1) teater, dans, samtida cirkus och opera, 2) film, medie- och informationskunskap och spelkultur, 3) arkiv, museum, kulturmiljö, natur- och kulturarv, 4) bildning, litteratur och yttrandefrihet 5) bild och form, hemslöjd och gestaltad livsmiljö, 6) musik, 7) dialog för dem som inte hade möjlighet att delta på dagtid, alla områden, 8) dialog med unga.

Fokus under dessa dialoger var att lyssna in civilsamhället och det fria kulturlivet, men även tjänstepersoner, representanter från kulturorganisationer och politiker deltog. Dialogerna med konst- och kulturliv samlade ca 120 deltagare. Dialogerna kompletterades sedan med fördjupade intervjuer med Smålands Musik och Teater och Unga Spira, regional kulturskolesamordnare från Värnamo, ansvarig för minoritetsfrågor i Gislaveds kommun, Riksteatern Jönköpings län och Jönköpings läns folkrörelsearkiv.

Dialog med kommuner

Genom workshop och dialog med politiker, tjänstepersoner och förvaltningschefer på regional och kommunal nivå diskuterades kulturpolitikens roll och syfte, de nationella och regionala kulturpolitiska målen samt prioriteringar för den kommande planperioden. I en process med sammanlagt tre träffar utbyttes kunskap, erfarenhet och perspektiv. Ett viktigt underlag för dessa dialoger var sammanställningen av alla dialoger som förts med civilsamhälle, det fria kulturlivet, institutioner och barn och unga. Särskilda dialoger har också ägt rum med nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitets kulturutskott och sektionen för kulturutveckling inom förvaltningen för regional utveckling.

En samverkansgrupp kvalitetssäkrade processen och utgjorde ett viktigt dialogstöd tack vare mångfalden av perspektiv, kunskaper och erfarenheter de medverkande personerna förde med sig in i arbetet. Gruppen, som alla representerade och talade för en större organisation, intressen eller målgrupp, bestod av Cajsa Löf, kulturstrateg, Region Jönköpings län; David Norrfjärd, kultur- och fritidschef, Vaggeryds kommun; Stewe Jonsson, kultur- och fritidschef, Vetlanda kommun; Johan Gärskog, Jönköpings läns museum; Niclas Flink, kulturutvecklare, Region Jönköpings län; Lena Bohman, Regional Utveckling, Region Jönköpings län; Johanna Billvén, Regionbiblioteket, Region Jönköpings län; Carl Ljungman, KLYS; Carl-Johan Sanglert, Länsstyrelsen; Lisbeth Lindholm Vattras, Ideell Kulturallians; Eva Karlsson, Folkets Hus och Parker; Ellen Lundkvist, MUCF.

Underlag för denna kulturplan är även de årliga kulturforum som Region Jönköpings län arrangerar. Dialoger genomförs också årligen inom konstområdena bild och form, dans, hemslöjd och film, vilket ger en lägesbild som ligger till grund för prioriteringar och utvecklingsområden.